

Повна назва: Теорія літератури та історія літературно-художньої критики

Статус: нормативна

Мета: висвітлити питання щодо 1) специфіки літератури як виду мистецтва та її функцій, механізму літературної творчості; 2) поетики літературного твору; 3) теорії літературного процесу та їх оцінки у широкому контексті розвитку теоретико-літературознавчої та естетичної думки від античності до новітнього часу; сформувати у студентів основні вміння й навички аналізу та естетичної оцінки художнього твору зокрема й літературного процесу загалом з урахуванням найбільш вагомих наукових досягнень світового літературознавства.

Обсяг, методика, і технології викладання дисципліни:

Тематичний план дисципліни «Теорія літератури та історія літературно-художньої критики» складається з двох змістових модулів, рознесених по триместрах: I – «Теорія літератури», II – «Історія літературно-художньої критики».

Дисципліни «Теорія літератури та літературна критика» тісно пов'язані з багатьма літературознавчими дисциплінами, котрі вивчалися студентами протягом попередніх років навчання. Тому вона подається в контексті не лише всієї світової літератури, що береться як матеріал для аналізу та узагальнень літературних явищ, а й з урахуванням знань отриманих при вивченні мовознавства, стилістики, філософії, естетики, культурології, релігієзнавства, історії, соціології, психології, етнографії тощо.

У програмі, спираючись на досвід структурно-семіотичної естетики (Р. Якобсона, Я. Мукаржовського, К. Леві-Стросса, Р. Барта, Ю. Лотмана, Ж.Дерріди та ін.), ідеї герменевтики, рецептивної та феноменологічної естетики, психоаналізу, зроблено спробу дістатися до архетипних основ художньої літератури, простежити втілення у тексті універсальї художньої свідомості (категорій часу, простору, причинності і т.д.), ментальних та етнічних архетипів, проаналізувати семіозис та його головні компоненти – знакові засоби, десигнати та інтерпретанти. Курс також спрямований на вивчення ключових напрямів світової та вітчизняної теоретико-естетичної та літературно-критичної думки у контексті основних процесів розвитку світового літературознавства, з охопленням періоду від часів античності й Київської Русі до 20–30-х років ХХ ст.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі форми та методи навчання:

- 1) лекційні заняття, на яких викладається теоретичний матеріал з історії та теорії літературознавства;
- 2) опитування на семінарських заняттях, що передбачають підготовку студентів з питань літературознавства та їх спільне обговорення в аудиторії;
- 3) поточний контроль самостійних письмових робіт. (контрольна, творча роботи, доповідь на семінарському занятті, презентація);
- 4) оцінка доповіді (або презентації) з тематики курсу;
- 5) підсумковий контроль – іспит.

Загалом робочою програмою дисципліни передбачено такі види роботи, як: лекційні та семінарські заняття, написання домашніх контрольних робіт різного рівня складності, тестів, підготовка доповіді з тематики занять.

Структура навчальної дисципліни

№ з/	Назви розділів та тем	Всього годин	За формами занять, годин		
			Аудиторні заняття		Самостійна робота
			лекції	семінари	

п					ні	студента
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ						
1	Мистецтво як сфера людської діяльності: сутність, функції, тематика мистецтва. Типи художньої творчості. Художній образ як форма мистецького мислення	10	2	2		6
2	Автор та його присутність у творі. Типи авторської емоційності.	8	2	2		4
3	Література з-поміж інших видів мистецтва. Специфіка словесного образу.	8	2	2		4
4	Літературний твір, текст, інтертекст, дискурс.	18	6	2		10
5	Літературні роди і жанри: дискусія навколо питання системного поділу літератури.	16	4	4		8
6	Віршознавство як галузь літературознавства. Проблеми сучасного українського віршознавства. Аналіз поетичного тексту.	12	4	2		6
7	Типи художньої творчості й проблеми періодизації світової літератури.	8	2	-		6
8	Функціонування літератури. Літературні ієрархії та репутації.	4	2	-		2
9	Принципи розгляду літературного твору.	6	2	-		4
	Разом	90	28	14		48
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ІСТОРІЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЬОЇ КРИТИКИ						
11	Літературно-художня критика як галузь літературознавства	16	2	4		10

12	Давній період світової та української критичної думки: від античності до Відродження.	12	2	4		6
13	Європейська літературна критика доби романтизму. Історична школа.	16	2	4		10
14	Методологія марксистської критики в європейському літературознавстві ХІХ – ХХ ст. Неомарксизм у сучасній критиці.	12	2	4		6
15	Психологічна школа літературознавства та її роль у розвитку літературної критики. Психоаналіз у критиці.	12	2	4		6
16	Філологічна школа літературознавства. Роль «формальної» школи у розвитку літературної критики. Структуралізм.	12	2	4		6
17	Герменевтика: історія розвитку. Основи сучасної герменевтики.	10	2	4		4
		90	14	28		48

Знання та навички. Студенти повинні знати:

- місце теорії літератури серед інших філологічних галузей та інших гуманітарних наук; об'єкт її вивчення, завдання, проблематику;
- історичний хід розвитку теорії літератури й літературної критики;
- базові категорії й терміни, що становлять систему цих дисциплін;
- основні підходи у вивченні літературних текстів і контекстів;
- найпродуктивніші методології аналізу та інтерпретації літературних явищ від початку зародження літературознавства як науки до нового часу;
- внесок окремих вчених, критиків, письменників у розвиток теорії літературознавства;
- проблеми сучасної теорії літератури й літературної критики та можливі шляхи їх вирішення.

Студент має **вміти**:

- трансформувати конкретно-чуттєві естетичні враження від прочитаного у категорії логічного порідку;

- оперувати засвоєними термінами і категоріями водночас і як іманентними, і як вбудованими у загальну систему знань;
- слушно застосовувати різні методологічні підходи щодо конкретних літературних явищ, орієнтуючись на специфіку твору та аспекти, що підлягають вивченню;
- грамотно формулювати свою дослідницьку думку;
- влучно обирати жанр літературної критики, зважаючи на дослідницькі мету і завдання.

Кількість годин (кількість кредитів ЄКТС): На вивчення навчальної дисципліни «Теорія літератури та літературна критика» відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

Види робіт. Під час вивчення дисципліни «Теорія літератури та історія літературно-художньої критики» студенти мають виконати такі види робіт, як: підготовка з тематики семінарських занять, передбаченої робочою програмою; підготувати доповіді з тематики курсу; виконання самостійних письмових робіт.

Протягом триместру здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час захисту індивідуальних завдань, перевірки письмових самостійний робіт. Підсумковий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у формі заліку у 13 триместрі та іспиту – в 14-му в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу.

Оцінювання:

13 триместр

Форма контролю	Максимальна оцінка	Кількість заходів	Кількість балів
Опитування на семінарських заняттях	5	7	35
Домашня контрольна робота №1	10	1	10
Самостійна письмова робота № 2	20	1	20
Доповідь на семінарських заняттях	5	1	5
Разом за триместр			70
Залік			30
Загальна кількість балів			100

14 триместр

Форма контролю	Максимальна оцінка	Кількість заходів	Кількість балів
Опитування на семінарських заняттях	5	7	35
Самостійна письмова робота	10 (5+5+10)	3	20
Доповідь на семінарських заняттях	5	1	5
Презентація з тематики занять	10	1	10
Разом за триместр			60
Іспит			30
Загальна кількість балів			100

Викладач: Даниленко Ірина Іванівна, доктор філологічних наук, професор кафедри української філології, теорії та історії літератури ЧНУ ім. Петра Могили. Стаж педагогічної діяльності – 24 роки. Кількість опублікованих праць – близько 70-ти. 1995 року захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата наук за спеціальності 10.01.06 – теорія літератури. Тема дисертації – «Віршований діалог в епіграмі й байці XVIII – першої половини XIX століття» (в оригіналі: «Стихотворный диалог в эпиграмме и басне XVIII – первой половины XIX века»). 2008 року захистила

дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора наук за спеціальністю 10.01.06 – теорія літератури. Тема дисертації – «Жанрова модифікація канону молитви в ліриці XVII-XX століть».

Сфера наукових інтересів: віршознавство, теорія жанрів, поезія (російська, українська), проблема співвідношення сакрального і профанного в літературному дискурсі.